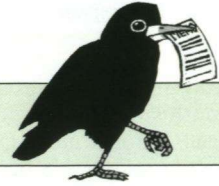

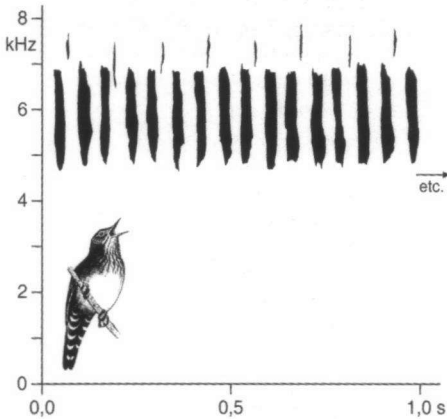
Korte Mededelingen

Krekelzanger: een foute naam

In diverse landen is *Locustella fluviatilis* voorzien van een naam die is afgeleid van de wetenschappelijke. Bijvoorbeeld in Engeland River Warbler en in Frankrijk Locustelle fluviatile. In Nederland is een origineler naam, in aansluiting aan de zang, gebruikelijk namelijk Krekelzanger, maar dit is helaas een misgreep.

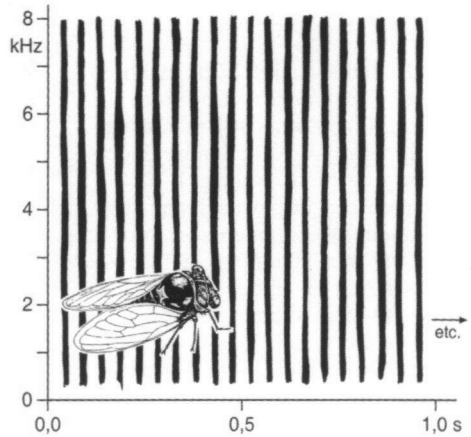
De zang (Figuur 1) wordt in Svensson & Grant weergegeven als een mechanisch klinkende serie 'zre-zre-zre-zre-zre' of 'dze-dze-dze-dze', die doet denken aan een reuzensprinkhaan of een krachtige naamachine. Het Handbook of the Birds of Europe and the Middle East schrijft: '... mechanical pulsating or rhythmic series of 'chuffing', sounding not unlike distant

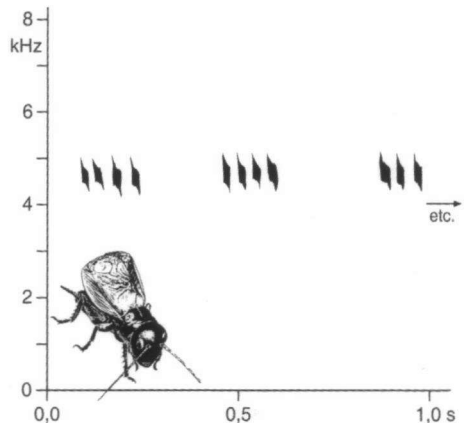
Figuur 1 - Sonogram van de zang van de Krekelzanger *Locustella fluviatilis*.

steam engine running at high speed. Similarity to certain insects is also frequently emphasized: bushcrickets and cicadas'.

De eerste keer dat mijn vrouw en ik deze zanger hoorden (in Polen), trof ons onmiddellijk de gelijkenis met de zang van de zo goed uit Zuid-Frankrijk bekende cicade (Figuur 2), een lange eenvormige reeks niet-muzikale geluidsstootjes. Er is geen gelijkenis met de krekelsang (Figuur 3), die bestaat uit een langzamer reeks muzikale meer aparte geluidsstootjes met

Figuur 2 - Sonogram van de zang van een cicade *Lyristes plebejus*.

Figuur 3 - Sonogram van een krekelsang *Gryllus campestris*.

een duidelijke toonhoogte.

De verklaring voor deze foute naamgeving ligt voor de hand. In het Nederlandse dagelijkse spraakgebruik wordt de aanduiding krekels zonder onderscheid gebruikt voor zowel echte krekels (die in Nederland zeldzaam zijn) als voor veld- en sabelsprinkhanen, als ook voor cicaden. Nog steeds wordt de titel van de fabel van De la Fontaine 'La cigale et la fourmi' vaak foutief vertaald met 'De krekels en de mier'.

Wanneer we nauwkeurigheid nastreven bij

het gebruik van namen voor onze Nederlandse dieren moet de naam Krekeltzanger worden vervangen. Maar wie heeft een betere naam? De naam Cicadezanger zou op zichzelf verantwoord zijn, maar ligt voor Nederlands gebruik niet voor de hand, omdat er in Nederland geen grote zingende cicaden voorkomen. Met dank aan Dick Visser, die de illustraties verzorgde.

■ Matthijs Duijm, Onnerweg 41, 9751 VB Haren; (050) 534 45 48.

LITERATUUR:

Cramp, S. & D.J. Broods (1992): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa, Volume VI (Warblers). African University Press, Oxford.

Svensson, L. & P.J. Grant (2000): ANWB Vogelgids van Europa, Den Haag.

Exposities

Vogels kijken in Oisterwijk

Van 22 april tot 3 juni 2006 exposeert Hans Peeters met vogelaquarellen in het Bezoekerscentrum Oisterwijk van Natuurmonumenten. De tentoonstelling toont schilderijen van kenmerkende vogelsoorten van de Kampina, Oisterwijkse bossen en vennen. Als in het voorjaar de natuur weer tot leven komt, roept die om aandacht. Zo ook de schilderijen van de in Brabant geboren Peeters. Zijn aquarellen geven sfeervolle portretten weer van vogels, zoals Steenuil, IJsvogel en Blauwborst. Maar ook typische bosbewoners zoals spechten, Boomklever en Buizerd ontbreken niet.

Vanaf zijn tiende jaar trekt Peeters door de Brabantse natuur. Het begon met tochtjes in de bossen en weilanden rondom Dongen. Vanaf die tijd spelen vogels een belangrijke rol voor hem. Jarenlang was hij bestuurslid van de natuurvereniging 'Ken en Geniet' en ving hij vogelvangers en stropers bij de politie Tilburg. Peeters is tegenwoordig persvoorlichter bij Vogelbescherming Nederland. Een expositie over vogels van de Kampina en Oisterwijkse bossen kon niet uitblijven.

Locatie: Bezoekerscentrum Oisterwijk, Van Tienhovenlaan 5 te Oisterwijk. Openingstijden: van dinsdag tot en met zondag van 10.00 tot 17.00 uur. Voor meer informatie: Natuurmonumenten, (013) 521

92 09 of Hans Peeters, (030) 656 77 72, mobiel nummer: 06 53 71 96 14.

Vogels ontdekken (g)een kunst

Vogels kijken kan overal, maar galerie Smith in Style in het Betuwse Opheusden is van 20 mei tot en met 29 juli 2006 dé plek om veel soorten binnen een mum van tijd te leren kennen. De natuurschilders Elwin van der Kolk en Ron Meilof maken van de expositie 'Ontdek vogels, (g)een kunst!' in ieder geval een verbluffende voorstelling van geverfde veren.

Elwin van der Kolk is van kindsaf al gebiologeerd door deze vliegende wezens. 'Door middel van schilderen probeer ik mijn fascinatie tot uitdrukking te brengen.' Daarbij vist hij niet alleen de krenten uit de ornithologische pap. 'De Merel is mij net zo lief als de Kempshaan.'

Enthousiast is hij over initiatieven om het vogelen voor jongeren aantrekkelijk te maken. Zo verschijnt eind mei speciaal voor deze doelgroep de 'Vogelontdek-gids', waarin Nico de Haan op een boeiende manier beschrijft hoe 120 vogelsoorten gemakkelijk zijn te herkennen. Elwin tekende voor dit boek maar liefst 200 kleurenillustraties, die bij Smith in Style voor het eerst te bewonderen zijn. 'In de meeste vogelgidsen zitten vogels braaf te wachten tot ze bekeken worden. Geen veertje zit verkeerd. In onze ontdek-gids ziet de beginnende vogelkijker de vogels zoals hij ze echt tegen kan komen. In actie, zoals een visarend die een prooi uit het water grist!'

Winterkoning.

Aquarel: Hans Peeters.

Mezenfamilie.

Acryl: Elwin van der Kolk.

De galerie toont ook olieverfschilderijen van Ron Meilof. Deze 'wildlife artist' uit het Drentse Hijken heeft een zwak voor zwanen en stelt zich ten doel zijn onderwerpen zo natuurgetrouw mogelijk weer te

'Zwanen'.

Olieverf: Ron Meilof.

geven. De camera dient daarbij als geheugensteun. 'Ik schilder nooit een foto na. Ik bedenk er dingen bij en laat dingen weg. Ik romantiseer de dingen, maak ze mooier dan ze in werkelijkheid zijn.' De tentoonstelling 'Ontdek vogels, (g)een kunst!' is van 20 mei tot en met 29 juli 2006 te bezichtigen op zaterdag bij galerie Smith in Style, Lindelaan 2A te Opheusden (Gld.) Open van 10.00 tot 17.00 uur of op afspraak: (0488) 44 23 66. Entree: gratis. Meer info: <http://www.wildlife-art.nl>.

Moordenaars

Eind september 2005 waren mijn vrouw en ondergetekende in het Zeeuws Biologisch Museum in Oostkapelle. Dit museum bevindt zich in de Oranjerie van kasteel Westhove bij Domburg. Wij genoten van de speciale tentoonstelling over de diverse gebitsvormen. Ook de overige zaken boeiden ons. De vitrines met opgezette vogels werden met grote belangstelling door mij bekeken. Met verbazing las ik boven de vitrine met stootvogels de term 'moordenaars'. Ik moest twee keer kijken of dit wel echt waar was. Naar mijn mening is dit vanuit educatief oogpunt onverantwoord. Hoewel de natuur vol zit met eten en gegeten worden, is de term moordenaar helaas voorbehouden aan de mens. De zaadeters onder de vogels heten terecht geen zaaddieven. De term 'stootvogels' is destijds door Jaap Taapken bedacht en veel jaren gebruikt door verschillende mensen als vervanger voor de term 'roofvogel' die een vergelijkbare emotie oproept als 'moordenaar'. Helaas is het niet gelukt om stootvogel consequent te gaan gebruiken en blijft in allerlei handboeken de term roofvogel van kracht. Nu het weer wat beter gaat met de 'stootvogels' en er meer mensen gaan klagen over het feit dat er bijvoorbeeld duiven worden gepakt, is het negatieve imago dat aan moordenaar zit, niet het juiste om te gebruiken. Uiteraard meldde ik mijn verbazing. De mevrouw bij de balie zei daar niets aan te kunnen doen. En daarom stuurde ik via info@zbm-westhove.nl een e-mailtje met

bovenstaande strekking. Dit was op 26 september 2005. Eind oktober 2005 ontving ik een reactie van mevrouw M. Wedts-de Swart, medewerkster exposities en educatie van het Zeeuws Biologisch Museum: "Excuses voor de late reactie op uw mail, maar voorbereidingen en activiteiten rondom de Kinderboekenweek en de naderende interne verhuizing zorgden hiervoor. De tentoonstelling 'Klapperende Kaken', die in de benedenzalen van het Zeeuws Biologisch Museum te zien was, is eigendom van Natuurmuseum Brabant. Ik zal hen laten weten dat u genoten hebt van de tentoonstelling. Aanvullend hebben wij zelf op de bovenzaal (zolder) aandacht besteed aan de verschillende snavelvormen van vogels. Want niet alleen gebitten maken duidelijk welk voedsel een dier eet of kan eten, maar ook snavels. De collectiemedewerkers, onder wie een paar vogeldeskundigen die ook lid zijn van een vogelwerkgroep, hebben namen bedacht voor het algemeen publiek om zo duidelijk mogelijk te maken welke functie een bepaalde snavel van een vogel heeft. Wij hebben de termen 'moordenaars' ook altijd vermeden. Echter een andere term bleek moeilijk te vinden, vandaar dat we deze toch hebben aangehouden. Op 30 oktober a.s. eindigt de tentoonstelling Klapperende Kaken, evenals de presentatie op de zolder. Zeker ook in de nieuwe setting zullen we zeer secuur omgaan met bepaalde benamingen. Dat heeft altijd bovenin ons vaandel gestaan en we zullen ons ook altijd laten adviseren/informeren door terzake deskundigen. Een reactie als de uwe is daarin ook belangrijk. Zo blijven we alert!

Met vriendelijke groet, Martha Wedts-de Swart."

Lezers van *het Vogeljaar* willen zeker ook alert willen blijven op dit soort zaken, ook in de toekomst, mits zij het met mij eens zijn.

■ Peter C. Meijer, e-mail: meijerpc@quicknet.nl

Elke Koolmees is een unieke persoonlijkheid

Dat elk vogeltje zingt zoals het gebekt is, is weliswaar een bekend gezegde, maar is daarmee nog niet wetenschappelijk bewezen. Dr. Claudio Carere toonde echter met gedragsonderzoek aan dat elke

Koolmees inderdaad een eigen persoonlijkheid bezit. Carere deed onderzoek bij de afdelingen Diergedrag en Dierfysiologie op het Biologisch Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen en promoveerde er na het verdedigen van zijn proefschrift 'Personalities as an epigenetic suites of traits. A study on a passerine bird'. Hij onderzocht de individuele verschillen tussen Koolmezen van twee foklijnen ('slow' en 'fast', ofwel sloom en snel) die geselecteerd waren op hun bereidheid om risico te nemen. Carere stelde vast dat de twee 'koolmees'-lijnen ook in een heel scala van andere eigenschappen verschillen, bijvoorbeeld in het gedrag dat ze vertonen bij stressvolle gebeurtenissen en in agressie. De verschillen tussen 'slow' en 'fast' bleken consistent voor verschillende situaties en leeftijden. Dit doet vermoeden dat vooral de verschillen tussen deze twee typen persoonlijkheid een fundamenteel aspect van de gedragsorganisatie weerspiegelen. Ondanks deze sterke invloed van genetische factoren op de verschillende persoonlijkheden, is de ontwikkeling daarvan echter ook gevoelig voor omgevingsvariatie, zoals het niveau van vroege competitie tussen de jongen in geval van voedselschaarste, ontdekte Carere. In experimenteel onderzoek wist hij verschillende componenten van de persoonlijkheden onafhankelijk van elkaar te manipuleren. Bovendien vond Carere aanwijzingen dat moeders de ontwikkeling van de persoonlijkheid van hun nageslacht kunnen beïnvloeden via hun hormonen. Vogelmoeders van beide mezenlijnen geven namelijk aan hun eieren verschillende hoeveelheden geslachtshormonen mee. Deze hormonen kunnen de gedragsontwikkeling sterk beïnvloeden.

Bron: Persbericht van de Rijksuniversiteit Groningen.